

Litt bokholderi

Kontoplan

I utgangspunktet kan en kontoplan og kontoer bestå av 'hva som helst' av tall, tegn og bokstaver, men normalen er en kontoplan inndelt i kontoklasser (eks Norsk Standard NS 4102) basert på første siffer i kontonummeret (1..8)

Kontogrupeer: Under hver kontoklasse (1..8) er det ulike subnivå, ofte basert på de 2 første sifferne i kontonummeret. Eks 14 Lager, 15 Kundefordringer

Balansen kan deles inn i følgende klasse, sub og gruppenivå:

1 Eiendeler: Anleggsmidler består av Immaterielle eiendeler (eks aktiverte kostnader, goodwill etc), Varige driftsmidler (bygg, maskiner etc), samt Finansielle anleggsmidler (aksjer i datter, obligasjoner etc)

1 Eiendeler: Omløpsmidler består av Varelager, Fordringer (Kundefordringer og andre fordringer), Investeringer (aksjer og andre finansielle instrumenter), samt Bankinnskudd, kontanter

2 Egenkapital: Innskutt Egenkapital består av Aksjekapital, Egne aksjer og Overkursfond

2 Egenkapital: Opptjent Egenkapital består av Vurderingsforskjeller, Udekket tap, samt Tilbakeholdt resultat

2 Gjeld: Avsetning til forpliktelser (Pensjonsforpliktelser, Utsatt skatt etc)

2 Gjeld: Langsiktig gjeld består av alle typer lån og forpliktelser, med forfall senere enn 12 måneder fra dato. Eks lån til investering i Anleggsmidler (langsiktige Eiendeler).

2 Gjeld: Kortsiktig gjeld er all gjeld og forpliktelser, med forfall neste 12 måneder, her inkludert avdrag på langsiktig gjeld. Eks kortsiktige lån og kreditter rundt varekretsløp og drift av selskapet.

Resultatkontoer kan deles inn i følgende klasser og subnivå

3 Salgs- og driftsinntekt

4 Varekostnad

5 Lønnskostnad

6 Av og nedskrivninger, Annen driftskostnad

7 Annen driftskostnad

8 Finansinntekt, Ekstraordinær inntekt

8 Finanskostnad, Ekstraordinær kostnad, Skatt, Årsoppgjørdisposisjoner

Kontoklassene består av debet kontoer (med positivt fortegn) og kreditkontoer (med negativt fortegn).

Unntaket er klasse 8 med både inntekt og kostnadskontoer, med derav tilhørende type og fortegn

Debet(+) kontoer (hva pengene brukes til):

Alt av Eiendeler (bygg, maskiner, aksjer, fordringer, varelager, kundefordringer, kasse bank og kontanter)
Løpende kostnader

Kredit(-) kontoer (hvor pengene kommer fra):

Hvordan er Eiendeler og løpende kostnader finansiert?

Lån og kreditt fra leverandører

Innskutt egenkapital (Aksjekapital, overkurs)

Opptjent egenkapital (Tilbakeholdt resultat)

Løpende inntekter

Inntekter i minus?

Men hvorfor ender Inntekter opp sammen med Gjeld og Egenkapital, blant kredit kontoene, i minus? Som en ser over er 'Tilbakeholdt resultat' del av Egenkapital, en kreditkonto i minus. Et tilbakeholdt resultat er tidligere års resultat etter skatt og eventuelt utdeling av utbytte. Så dersom et tilbakeholdt overskudd blir presentert i minus gir det jo føringer til hvilke fortegn en må ha på inntekter og kostnader. Vi har et overskudd når inntektene er større enn kostnadene, så da gir det seg selv at det er inntektene (og ikke kostnadene) som her må ha et negativt fortegn for at et netto overskudd skal bli minus.

Hovedbok

Når en bokfører regnskapstransaksjoner gjøres det i noe en kaller en Hovedbok, som er en logg med oversikt over alle regnskapstransaksjonene ned på hvert enkelt bilag, sortert på dato. En kan aldri slette i en Hovedbok, så en eventuell feil må nulles via en motsatt postering.

Saldobalanse

En saldobalanse er pr definisjon summen av alle transaksjoner på en konkret konto.

En saldobalanse rapport – også kalt råbalanse - viser hver enkel konto det er bokført et beløp på, over en gitt periode. Den kan presenteres med to typer kolonner, en med akkumulerte (saldo) verdi og en med bevegelser i perioden.

En saldobalanse rapport kan eks vise resultat hittil i år, ved å trekke ut resultatposterings for månedene 1..x.

Kundespesifikasjoner / Leverandørspefikasjoner (reskonto)

Salg til kunder og kjøp fra leverandører føres ikke direkte mot Kundefordringer eller Leverandørgjeld, men via en kunde- og leverandørreskonto, underkontoer i hovedboken. Reskontoene inneholder bevegelser på bilagsnivå, samt saldo, dvs netto utestående pr kunde og leverandør.

Debitere og kreditere

Når en bokfører et positivt beløp – heter det å debitere(+)

Når en bokfører et negativt beløp – heter det å kreditere(-)

Dobbel bokføring

Når en bokfører et beløp i det som her kalles en hovedbok, må det alltid føres samme beløp på to steder, men med motsatt fortegn (debitere og kreditere). Og da spiller det ingen rolle om det en postering mellom to balansekontaer, mellom to resultatkontaer, eller mellom en resultat og en balansekonto eller motsatt. Alltid samme beløp, men med motsatt fortegn – to steder. Da går alltid alle posteringer, og summen av alle posteringene i hovedboken, i null. Det vil i regnskapssystemene også være en kontroll på at beløpene går i null på samme bilagsnummer og samme periode.

Sammendrag

Vi får da følgende kontoklasse inndeling:

Debet kontoer (+): 1 Eiendeler, 4 Varekostnad, 5 Lønn, 6-7 Driftkostnad og avskrivning, 8 Finanskostnad og Ekstraord.kostnad, Skatt og Årsoppgjørdisposisjoner

Kredit kontoer (-) : 2 Gjeld og Egenkapital, 3 Salg, 8 Finansinntekt og Ekstraord.inntekt

Debiteres(+)	en eiendelskonto(+)	øker verdien
Debiteres(+)	en kostnadskonto(+)	øker kostnaden
Debiteres(+)	en gjeldskonto(-)	reduseres gjelden
Debiteres(+)	en inntektskonto(-)	reduseres inntekten

Krediteres(-) en eiendelskonto(+)	reduseres verdien
Krediteres(-) en kostnadskonto(+)	reduseres kostnaden
Krediteres(-) en gjeldskonto(-)	øker gjelden
Krediteres(-) en inntektskonto(-)	øker inntekten

Merk

Debet(+) eller kredit konto(-)

Noen kontoer - eks OppgjørskontoMva - finnes naturlig både som en debet og kreditkonto, alt etter hva de normalt inneholder mest av.

En Oppgjørskonto for moms er normalt en gjeldskonto (2), dvs en kreditkonto (-), fordi utgående moms fra salget normalt overgår fradrag for inngående moms ved kjøp av varer og tjenester, slik at en er netto skyldig moms.

Men driver bedriften med eksport eller områder (eks offshore) fritatt for utgående moms, vil normalen være at de i stedet har moms tilgode. Da finner en normalt OppgjørskontoMva som en fordring (1), dvs en debetkonto (+).

Det er viktig å merke seg at om eks oppgjørskontoen ligger som en gjelds eller fordringskonto, er posteringer mot kontoen - med beløp og fortegn - og derav og saldoen - helt identisk. Så eneste problemet med å 'feilplassere' balansekontoer er at en hver gang en skal presentere en balanse i hht god regnskapskikk, må en ved oppsett av rapport omplassere postene til riktige grupper basert på om saldoen viser skyldig eller tilgode. Hvis ikke vil gruppen den er 'feilplassert' i, vise for lav summert verdi

Lesbarhet

Hovedbok med derav saldobalanser er gjerne ikke alltid like enkel 'å lese' sånn direkte, så da kan det være lurt å gjøre noen uttrekk.

Et uttrekk fra klasse 1..2 viser Eiendeler, Gjeld og Egenkapital. Dersom datoen er pr 31.12 – og resultatet er ferdig disponert – gir det et summert beløp på 0.

Men - dersom datoen er alt annet enn siste dag i året, eller årsresultat ikke er disponert, vil summen av saldoene (dvs avviket mellom 1 og 2) representere Udisponert resultatet hittil i år.

Her vil et positivt avvik (at eiendeler har høyere verdi enn gjeld og egenkapital uten årets resultat), bety et positivt resultat.

Resultat

Ja – og avviket er da identisk med summen av klassene 3..8, men da her med motsatt fortegn.

Gjør en et tilsvarende uttrekk for klasse 3..8 viser det alle resultatsaldoene hittil i år. Siden inntekter er i minus og kostnader i pluss, vil en negativ sum bety et positivt resultat. Og motsatt.

En kan selvsagt snu alle fortegnene på hele resultat-uttrekket slik at inntekter blir pluss og kostnader kommer i minus. Da blir summen av postene, lik resultatet.

Finansiell rapportering

I finansiell rapportering er det vanlig med egendefinerte linjerapporter, hvor de enkelte kontoer er summert inn.

Balanse

Bansen forteller oss om det økonomiske situasjonen akkurat nå.

Balansen er normalt presentert med to like 'sider', ofte summert på kontoklasse og gruppe nivå. En venstre Debet og en høyre Kredit side.

Venstre side med Eiendeler, mens høyre side viser Gjeld og Egenkapital, pluss et eventuelt udisponert resultat hittil i år.

Normalen er å snu fortegnene på høyre side: Gjeld/Egenkapital og netto resultat – slik at alt fremkommer med i utgangpunktet positive tall.

Resultatrapport

Resultatet viser periodens inntekter og kostnader, og derav resultat.

Resultatrapporter er normalt egendefinert og/eller bransjerelateret linjerapporter. Ofte summert på kontoklasse og gruppe nivå.

Normalen er å snu fortegn på alle inntektskontoene slik at alle tall i utgangpunktet fremstår med postivt fortegn – men da med regneregler i rapporten